

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/202238,TEKST-AUDIO-Smierc-za-Zydow-i-Siedmioro-20-odc-filmowego-cyklu-IPN-Nie-tylko-Ulm.html>
01.03.2026, 18:11

[TEKST + AUDIO] „Śmierć za Żydów i Siedmioro” – 20. odc. filmowego cyklu IPN „Nie tylko Ulmowie” dostępny na kanale IPNtv

Na kanale IPNtv jest już dostępny 20. odcinek miniatur filmowych z cyklu „Nie tylko Ulmowie”. Film „Śmierć za Żydów i Siedmioro” przedstawia historię Katarzyny Filipek, wdowy, która wychowując siedmioro dzieci, przyjęła odpowiedzialność a następnie poniosła śmierć za ukrywanie sześciorga Żydów. Rodzina sklepikarza Szternlichta ukrywała się wcześniej u sołtysa Tokarni, w gospodarstwie Barglików. To szczególnie tragiczna postać. Najpierw dał schronienie ściganym i szukał im kryjówek, a szantażowany przez Niemców życiem rodziny własnej i Filipków, a może nawet całej wsi, wydał ich okupantom, a następnie sam także został zamordowany.

07.06.2024

Śmierć za Żydów i Siedmioro

Killed for saving Jews, died to save Kids

Do narracji przedstawionej w filmie dr Maciej Korcuć z Oddziału IPN w Krakowie wykorzystał między innymi publikację dotyczącą Katarzyny Filipek oraz Marii i Stefana Barglików – Martyna Grądzka-Rejak w: *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, t. I, red. M. Grądzka-Rejak, A. Namysło, Warszawa 2019, s.138; artykuł Anny Zechenter, [Jedenaste: przyjmij bliźniego pod swój dach](#) w: Biuletyn IPN, nr 3 (98) marzec 2009, s.83.

Katarzyna Filipek z Tokarni koło Rabki dwa razy oddała swoje życie za innych. Pierwszy raz, gdy jako wdowa, matka siedmiorga dzieci przyjęła pod swój dach sześć osób pochodzenia żydowskiego. Byli to: miejscowy sklepikarz Szmul Szternlicht, dwie jego córki z dwójką dzieci, Salomea Geshir z synkiem oraz Rozalia Hilfstein z synkiem Adolfem oraz mężem Judą. Wcześniej ukrywali się oni u Barglików – w rodzinie sołtysa Tokarni.

Gdy Niemcy dowiedzieli się o Żydach ukrywanych we wsi, pod karą śmierci zmusili sołtysa do poszukiwań. W nadziei, że ścigani uciekną, sołtys wcześniej ogłosił w kościele informację o szykującej się obławie. Jednocześnie zapewnił Katarzynę Filipek, że rozpocznie poszukiwania w innej części wsi. Niestety, najprawdopodobniej w wyniku zagrożenia przez Niemców własnej rodziny oraz rodziny Filipków, a może nawet całej wsi, wydał Niemcom Szternlichtów, którzy zostali wkrótce zamordowani. Po dwóch tygodniach, 4 lutego 1944 r. Gestapo przyjechało także po małżeństwo Barglików. Katarzyna Filipek zgłosiła się do gestapowców w nadziei, że wtedy nie przyjdą do jej domu i nie wyrządzą krzywdy siedmiorgu dzieciom. Niemcy zamordowali ją wraz z Marią Barglikową i Heleną Mrugałą 6 marca. Także Stefan Barglik został zabity. Dzieci z obu rodzin ocalały, ale dziewięć miesięcy później, 4 grudnia 1944 r. gospodarstwo osieroconych Filipków zostało spalone przez Niemców w ramach karnej pacyfikacji pobliskiej wsi Zawadki, za pomoc partyzantom.

W 1988 r. Katarzyna Filipek została wyróżniona przez Yad Vashem tytułem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”. Ale wciąż tysiące Polaków nie zostały uhonorowane za swoje poświęcenie. W tym wdowy, mające pod opieką małoletnie dzieci. O jednej z takich wdów, matce ośmiorga dzieci,

napisał do prof. Jana Żaryna, w kontekście zbrodni w Jedwabnem, Artur Morach: *Szmul Wasersztajn, Żyd ocalały z tego pogromu* [w Jedwabnem 10 lipca 1941 roku] i główny świadek historii opowiedzianej przez Grossa, przeżył między innymi dzięki temu, że w pierwszych dniach po pogromie znalazł schronienie w stodole mojej babci, która mieszkała 5 km od Jedwabnego w wiosce Przestrzele. Ponieważ Szmul Wasersztajn chodził do tej samej szkoły co mój śp. wuj Leon Dziedzic i od dziecka się przyjaźnili, to uciekając z Jedwabnego, Szmul schronił się w stodole mojej babci, gdzie znalazł go mój wuj Leon. Widocznie miał nadzieję, że Leon i jego rodzina go nie wydadzą. Babcia moja była już wtedy sama, mój dziadek zmarł na zapalenie płuc tuż przed wojną, pozostawiając ją samą i ośmioro dzieci, w tym moją mamę. Szmul w stodole mojej babci ukrywał się około tygodnia, po czym został w nocy przez pola przeprowadzony przez moich nastoletnich wtedy wujów do sąsiedniej wsi, do gospodarstwa Pani Wyrzykowskiej, gdzie była przygotowana kryjówka dla Żydów i gdzie ukrywał się chyba przez większość okupacji... Proszę sobie to wyobrazić – samotna kobieta z ośmiorgiem dzieci, ukrywająca przez kilka dni Żyda, ze świadomością, że za to może zapłacić własnym i własnych dzieci życiem! O tym Gross w swojej książce nie napisał, owszem coś tam w kilku zdaniach wspominał... Piszę o tym, bo mam wielki żal, wielki ból w sercu do tych wszystkich ludzi, którzy nagłośnili zbrodnię w Jedwabnem w takim dla Polaków niekorzystnym świetle. Moja babcia nie ma drzewka w Izraelu w Yad Vashem, a wiadomo, że nie jest żadnym wyjątkiem, że takich Polaków ratujących Żydów, o których mało kto albo nikt nie wie, było mnóstwo (cytat za: Jan Żaryn, *Polska wobec Zagłady*, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2019, s. 267).

Do końca II wojny światowej Niemcy dokonali zagłady około sześciu milionów polskich obywateli, w przynajmniej większości etnicznych Żydów (ok. 3 mln) i etnicznych Polaków. Dzięki heroicznej działalności wielu mieszkańców okupowanych ziem polskich udało się uratować kilkadziesiąt tysięcy polskich obywateli pochodzenia żydowskiego. Naukowcy oceniają, że Niemcy zamordowali za tę pomoc około tysiąca Polaków. Większość z tysięcy Polaków, którzy udzielili pomocy Żydom w czasie okupacji niemieckiej w II wojnie światowej nigdy nie została uhonorowana, a najprawdopodobniej nigdy nie będzie publicznie znana.

Filmem „Śmierć za Żydów i Siedmioro” chcemy upamiętnić bohaterski i tragiczny los Katarzyny Filipek oraz innych Polaków ratujących swoich żydowskich współobywateli. Zapraszamy do obejrzenia w mediach społecznościowych oraz na kanale IPNtv ostatniego, 20 odc. miniatur filmowych „Nie tylko Ulmowie” i popularyzowania wśród znajomych całego cyklu tych filmów.

[Wersja audio oraz tekst dostępne także w portalu Przystanek Historia](#)

Playlisty dotychczas opublikowanych odcinków w języku polskim i angielskim:

[Playlista „Nie tylko Ulmowie”](#)

[Playlista „Not Just the Ulmas”](#)

Zapraszamy do korzystania z publikacji IPN:

[Odślonięcie pomnika Katarzyny Filipek i widowisko „Sprawiedliwi”](#)

[Anna Zechenter, Jedenaste: przyjmij bliźniego pod swój dach](#)

- Link do [pdf Biuletynu IPN, 3/2009](#) poświęconego Polakom ratującym Żydów w czasie II wojny światowej

- [RÓŻNE MATERIAŁY dotyczące Polaków ratujących Żydów](#)
- Film animowany o pomagającym Żydom dyrektorze warszawskiego zoo – [Jan Żabiński - cykl BOHATEROWIE NIEPODLEGŁEJ](#) □□
- [Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej](#)
- [MATUSIA](#) – opowieść o Sprawiedliwej, matce Matyldzie Getter [Fabularyzowany Film Dokumentalny 4K UHD]; wersja z [lektorem angielskim](#), wersja z [lektorem hebrajskim](#)
- [Co widziały drzewa - Film animowany o błogosławionej rodzinie Ulmów](#)
- [Wystawa – „Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej”](#)
- [Infografiki - Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy - Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl



AUDIO:

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Pliki do pobrania

[20. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Śmierć za Żydów i Siedmioro” \(ANG\) \(mp3, 7.28 MB\)](#)
[20. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Śmierć za Żydów i Siedmioro” \(ANG\) \(wav, 53.46 MB\)](#)
[20. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Śmierć za Żydów i Siedmioro” \(PL\) \(mp3, 13.88 MB\)](#)
[20. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Śmierć za Żydów i Siedmioro” \(PL\) \(wav, 123.4 MB\)](#)